

ÜTOPIK KOMÜNİSTLER: EBUZER

21 Mart 2021

Yıldırım Koç

Anadolu'da Abuzer isminde birçok kişi vardır. İsmi kaynağı, 653 yılında ölünceye kadar İslamiyetteki eşitlikçi anlayışı ve sade yaşamı savunan Ebû Zerr-i Gifârî'dir.

Ebû Zerr, İslamiyeti ilk kabul eden kişilerdendi.

İranlı İslamcı düşünür Ali Şeriatî, **Ebuzer** isimli kitabında şunları yazmaktadır:

“Aristokratlar ve sermayeciler, mahrumların önderi ve ezilenlerin savunucusu Ebuzer’in ölümüyle, bu sınıfın tehdit edici tehlikesinin sonsuza kadar ortadan kalktığını sanıyorlardı. Ancak son ekonomik devrimler Osman’ın rejiminin mi yoksa Ebuzer’in sosyalizminin mi kazandığını ispatladı. Yeni sosyalistler diyorlar ki: Dünya sosyalist olmalıdır ki yaşanmaya layık olsun. Yağmacılık, haydutluk, aristokratlık kaybolsun, mahvolsun, yok olsun! Biz de bu düşünce tarzını Ebuzer’in bütün hayatında açıkça görüyoruz. Eğer sosyalizmin sloganı, ‘Herkesten yeteneğine göre ve herkese emeğine göre’ ise, biz bunu on üç yüzyıl önce Ebuzer’in yiğitçe mücadelesinde daha görkemli bir şekilde müşahade ediyoruz.” (Şeriatî, Ali, **Ebuzer**, Fecr Yay., Ankara, 2007, s.20-21)

Tüm yaşamı boyunca eşitlikçi, özgürlükçü ve sade bir dünya için mücadele etmiş olan Ali Şeriatî, Ebuzer’in mücadelesini şöyle özetliyor:

“Ebuzer, mücadelesine devam ediyor ve sermayedarlara olan saldırısını gittikçe şiddetlendiriyordu. Sermayedarlıktan men ediyor, zenginleri fakirlerle eşit olmaya, Peygamber, Ebû Bekir ve Ömer zamanında olduğu gibi serveti tüm halk arasında bölüştürmeye davet ediyordu. (...) Yoksullar, ellerinden alınan haklarını istiyor, zengin, sermayedar ve köle tacirlerine karşı mücadele ediyorlardı. Zenginler bir devrimin gittikçe yaklaştığını hissedince Muaviye’ye gittiler. Peygamber’in yiğit ve zahit sahabesi Ebuzer’in propagandaları sonucu meydana çıkan tehlikenin korkusundan Muaviye’ye sığındılar. Ebuzer’i şikayet ettiler.” (Şeriatî, A., a.g.k., 2007, s.131)

Ebû Zerr’in Muaviye ile tartışması da bilinmektedir. Ebû Zerr, Muaviye’nin yaptırmakta olduğu saray için şunları söyler: “Eğer bu yaptırdığın Beyaz Saray, Allah’ın malındansa hânlıktır, kendi malınsa savurganlıktır.” İhsan Eliaçık, aynı dönemde yaşayan ve 90 yaşındayken Sıffin Savaşı’nda çarpışırken 657 yılında şehit olan Ammar Bin Yasir’in de aynı görüşleri savunduğunu belirtmektedir. (Eliaçık, R.İhsan, **İslâm’ın Yenilikçileri, İslâm Düşünce Tarihinde Yenilik Arayışları, Kişiler, Fikirler, Akımlar**, Cilt 1, İnşa Yay., İstanbul, 2011, s.99-107.) Ali Şeriatî bu konuşmayı şöyle aktarıyor: “Muaviye! Eğer bu sarayı halkın parasıyla yapıyorsan, ihanettir; yok, eğer kendi paranla yapıyorsan israf!” (s.121.)

Ebû Zerr’in Halife Hz.Osman’la olan konuşması da ünlüdür. Ebû Zerr, Hz.Osman’ın huzurunda zenginleşmeyi eleştirir ve altın ve gümüş biriktirip bunları Allah yolunda harcamayanların cehennemde yaşayacağı sıkıntıya ilişkin ayeti okur. (Tevbe Suresi, 35. Ayet: Abdülbaki Gölpinarlı Meali: “O gün, cehennem, o altını, gümüşü alevleyecek ve onlar, cehennem ateşinde kızdırılıp alınlarına, yanlarına, sırtlarına bastırılacak, onlarla dağlanacaklar ve işte bunlardır kendiniz için biriktirdiğiniz şeyler denecek, tadın biriktirdiklerinizin azabını.”) Ayette, cehennemde o altın ve gümüşlerin ateşte kızdırılacağı ve onları biriktirenlerin alınlarına, sırtlarına yapıştırılacağı anlatılmaktadır. Ebû Zerr bu ayeti okuduğunda, Hz. Osman, bu sırada yanında bulunan Kâ'b'ül-Ahbâr’a bu konudaki görüşünü sorar. O da, insan, malının zekatını verirse, para biriktirmesinin ve zengin olmasının bir zararının olmadığını ileri sürer. Ebû Zerr bu yorum üzerine onun üzerine yürür ve Ahbâr kaçarak Hz.Osman’ın arkasında saklanır. (Gölpinarlı, Abdülbâkıy, **Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şiilik**, s.570-571, 640-641)

Ebû Zerr tüm ömrü boyunca çok sade ve hatta yoksul bir yaşam sürdü. Öldüğünde defnedilirken kefen bezini bir başkasından temin ettiler.

Saygıyla ve rahmetle anıyorum.